

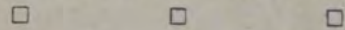

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

REDACTOR:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

- Ion Agârbicean*: Interogator.
Z. Bârsan: Cântece, poezii.
Anatole France: Sihastrul, trad.
C. Cosmin: Din stele, poezie.
D. M.: Cronică, documentară:
Mărturii din trecut
Elena Farago: Fata Hangiului,
poezie.
T. L. Blaga: Tutunul.
A. Fogazzaro - Dr. Tomescu: Mis-
terul poetului, roman.
Nora: Cântece, poezie.

FLORI DE-O ZI:

- F. N.*: Un adevărat'erou.
R. M.: Aeroplanelle și războiul.
S. B.: Treisute de inele.

22 OCT 1912

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria	cor. 3—
Pe ½ de an „ „ „ „ „	6—
Pe un an „ „ „ „ „	12—
Pentru străinătate pe trei luni	5—
„ „ pe jum. de an	10—
„ „ pe un an	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază nuziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultivă dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”
Orăștie—Szászváros.

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”,
S. Bornemisa, a edat un splendid tablou național, tipărit în color, în mărime 47/59 cmetri, reprezentând mărirea clipă istorică:

**Intrarea
lui Mihai Viteazu
în Alba-Iulia, la 1599.**

E o foarte frumoasă poază pentru oricare casă românească și e cel mai bun cadou, ce se poate face la orice prilejuri. Prețul unui exemplar e cor. 2.50, franco. La o comandă de 10 exemplare, se trimite franco, pentru numai 21 coroane. — Cereți-l dela

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

A APĂRUT
în editura „Librăriei Naționale”
din Orăștie:

LIVIU REBREANU:
FRĂMÂNTĂRI,

un frumos volum de nuvele, în care tinărul scriitor ardelean dovedește un bogat talent și o fină pătrundere a sufletului omenesc, prinzând în tablouri pline de vieață caractere, cari te zguduie și te mișcă adânc. — Prețul unui volum e C 1.50 + 10 bani porto.

Cele mai de samă noutăți literare, apărute în 1911 în Ardeal, sunt:

**Alexandru Ciura: Amintiri
și „Almanahul
scriitorilor dela noi”,**

care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori ardeleni și câteo bucată literară inedită a lor. — Prețul fiecăreia e cor. 1.80 franco. :: ::

Cine le comandă amândouă le capătă cu cor. 3.20 franco.

Se află la
Librăria Națională, în Orăștie.

A apărut

**POEMELE
SINGURĂȚĂȚII**

de VICTOR EFTIMIU, autorul neîntrecutei piese: „Înșiră-te măr-gărite”. — Volumul elegant, pe hârtie fină, de 224 pagini, cuprinde toate poeziile talentatului scriitor, care într’o formă ușoară, singură în felul ei în literatura noastră, ne redă în versuri pline de măestrie și de farmec sentimentele unui suflet de-apururi zbuciumat.

Volumul a apărut în editura „LIBRĂRIEI NAȚIONALE” din Orăștie—Szászváros.

Prețul unui exemplar e cor. 2.—. Pentru România Lei 2.50. — La comandă de peste 5 exemplare se espediază franco; iar la una de peste 10 exemplare se dă un rabat de 10% și se espediază franco.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

INTEROGATOR

ION AGÂRBICEAN

Cât ce deschiseră ușa, începură amândoi deodată:

„Acum o să vedem! Aici să te-aud“.

Intrară în casă îmbulzându-se unul într'altul. El mijlociu, trunchios, cu mustața rară, c-o frunte izbită înapoi, cu vocea trăgănată, nasală. Ea înaltă, deșirată, cu mărul lui Adam slab și mare, cu glasul pițigăiat. Amândoi palizi, slab închegați.

„Așa, aici puteți vorbi în toată voia. N-o să v-audă nime. Nu-i bine să vă batjocoriți în mijlocul uliții, să s-astrângă satul în jurul vostru.“

— Drept are părintele! Acum să te aud! Acum să te văd“, zise bărbatul, privind întunecat la muere.

Dar ea un restimp nu zise nimic, ori mai bine, schelălăi, plângând, niște vorbe, cari nu se puteau pricepe. Mai potolindu-se, zise deslușit.

„Să ne despărțim! Vreau despărțanie! Așa! Eu de capul meu, tu de capul tău“, și ea întoarse niște priviri pline de ură spre bărbat. „Nu ești vrednic tu de-așa muere!“ adause apoi.

— Nici tu de-așa bărbat“, zise el cu ciudă, cu vocea lui nasală.

— Dupăce v-ați aflat odată vrednici unul de altul, când v-ați cununat, trebuie să vă cinstiți și acum. Eu știu că nu v-am îndemnat la cununie. Acum însă trebuie să spuneți ce neînțelegeri aveți, să le împăcăm“.

Femeea privi prostită la popa:

„N-am spus?, întrebă ea.

— Trebuie să spuți curat și limpede, muere. N-am priceput nimic din ce-ai zis până acum.

— Așa, acum să te vedem!“, zise cu satisfacție bărbatul.

Ea deschisă o gură largă, plânse un restimp, apoi începă să-și închege cuvintele.

„Am fost amândoi la biserică. Stăm departe și venim rar, părinte, Dumnezeu să ne ierte.

— Da tu puteai să vii mai târziu și puteai să gătești întâi mâncarea“, întrerupse repede vocea nasală.

— Dă-i pace, creștine, las' să spună, zise popa.

— Puteam să vin mai târziu!, suspină femeea.

Dar stăm departe, la noi nici toaca, nici clopotele nu s-aud. Și cum sunt cam beteagă, să ertați, nu pot

merge iute. Acum venim noi dela biserică, aprind eu focu să fac de mâncare...
— Minte, părinte, în fața sfinției tale, minte, zise bărbatul privindu-o cu mânie. — Eu am aprins focul. Ea cât ce-a venit, drumul la pâne, își taje o bucată de pâne și șade pe prag.

— Apoi da, am șezut că eram ostenită. Și mi-am tăiat un strop de pâne, când păgănul vine și mi-o zmânțește din mână, și-mi pune-un pumn“. Ea tace, clatină din cap a pagubă, a durere mare.

E adevărat că i-am luat pânea, zise el înflăcărat deodată. Eu, bărbat, stăpân la casă, să stau să atâț focul, să fac de mâncare, și ea să șadă pe prag și să înghită? Da pumn nu i-am dat, abia am atins-o.

— Așa să-ți ajute Dumnezeu?, întrebă zimbând batjocoritor femeea.

— Așa să-mi ajute.

— Bine. Așa o să-ți ajute.

— Da chiar să-ți fi dat un pumn, tu, n-aveai dreptul să fugi la mamă-ta și să mă lași în zi de duminică fără prânz. Ce-s eu? Nu-s stăpân la casă? Știu eu unde bați tu: vrei să cânte găina în casa noastră. Asta-i părinte: vrea să fie ea stăpână. Muieră și dracu! O țini în frâu și câte-odată ție milă. Mai slobozi din curele. Dar ea cât ce slobozi vrea să-ți sară deauna în cap“.

Până vorbește așa, femeia-l privește c-un adânc dispreț. Din ochii spălăciți, din obrazul palid, din colțul buzelor se citește ură și dispreț amar.

„Eu stăpână? Da întrebă-l părinte ce știu eu de tot ce are el? Îmi spune el vreodată câți bani are? Dacă te-ai uitat vreodată dumneata în șerparul lui și eu m-am uitat! Dar asta n-ar fi nimic. Da el îmi încue tot-tot, și-mi dă cu porția ca la o slujnică“, suspină ea. Apoi deschizându-și aceeaș gură largă, plânge cu sughițuri, tot părând că se inecă.

La vorbele din urmă ale femeii, bărbatul și-a plecat capul în pept.

„Asta e adevărat, părinte, că încui, dar trebuie să încui: mă fură. Tot ce am, duce la mă-sa.

— Eu o bucată de slănină n-am, de untură n-am, un blid de făină n-am! Și el zice să-i fac de mâncare ca alte mueri. Las' să vie alta să-ți gătească.

— O să-mi gătească, n-avea grije! De mine te îngrijești tu?

— Ascultă creștine, zise popa, nu faci bine că

încui. Bărbatul scump face femeia hoasă. Amândoi agonisiți, amândoi să măncați, amândoi să vă desfățați, amândoi sunteți stăpâni. Dacă dă mă-sii câte ceva, dacă o ajută, nu fece rău ci bine. Copiii sunt datori să-și îngrijească părinții la bătrânețe“.

Amândoi tăcură un restimp. El zise apoi.

„Dar ea de ce nu grijește de mama?”

— De bătrâna care stă la voi?

— Da.

— Ți-e mamă?

— Mamă, și casa e a ei! N-ai văzut dumneata, când ai fost mai pe urmă la bătrâna de-ai spovedit-o, în ce cocioabă trăește? la întreb-o pe dumneai — și el arată la nevastă — pentruce nu șade mama cu noi?

— Nu ne poate suferi să trăim bine, părinte, nu ne poate suferi, începî repede cu vocea pițigăiată muera. Bagă vorbe rele între noi. Mereu mă vorbește de rău, și face potcă!

— Ei, făcî neastâmpărat bărbatul, mințești ca o nemernică. Aude rău, părinte, asta a mea, și de câteori vorbesc cu mama ei i se pare că o părește. Da am eu lipsă de vorbele mamei? Am eu lipsă să-mi spună că ce plătești? Nu te cunosc eu destul de bine? Nu văd eu că nu plătești nimic?

— N-oi plăti!“ făcî înveninată nevasta.

Bărbatul se tulburase tare. Colțul mesei îi atrase cu putere neînvinșă privirea. El se apropie, se apleacă spre colțul acela, și începî să povestească, bătînd mereu c'un deget în colțul mesei, ca și când ar fi fost acolo popa. De aici încolo, nu mai privi spre părinte.

„Toate neînțelegerile acestea cu mîncarea, cu slîna, sunt nimicuri, părinte, începî el. Toate re-
lele vin de-acolo că ea nu poate suferi pe mama. E bătrîna, cum o ști, și neputincioasă. Are lipsă de-o vorbă bună, de masa noastră, că ea nu mai poate munci. Ai văzut dumneata unde șade acum. N-a stat tot acolo, numai de aziprimăvară. Trei ani am dus-o numai în certe. Se certă cu mine, se certă cu mama. Că ea numai mîncă! Nu e bolnavă ci se face! Ar putea aduce apă dar nu vrea! N-am avut o zi cu soare, părinte. Am luat-o pe mama cu buna ș-am pus-o, pentru ea, în cocioabă. Numai să-i tacă fleanca odată. Dar i-a tăcut? I-am zis: tu muere, când faci o mîncare dă-i și mamei, că eu nu-s în toate zilele acasă să văd de ea. Dar ce face asta a mea? Îmi încarcă sufletul de păcate și mă face de răs în sat. Nu-i dă cu zilele o bucată, așa că vecinele n-o lasă să moară de foame. Și, pînă ce mama trăia cu răbdări, ea ducea la mă-sa tot ce aveam prin casă. De aceea țin sub lacăt tot ce am, și de aceea vreau să mă despart de ea“.

El se obli, și tăcu, întunecat la față.

Femeea în tot timpul vorbirii privi neîntrerupt locul unde bătea cu degetul bărbatul său. Și ca și când din colțul acela ar fi izvorit o putere mare pentru argumentele amîndurora, cât ce isprăvi bărbatul,

se apropie ea de colțul mesei și începî să-l ciocănească văerîndu-se și plîngîndu-și norocul.

El îi răspunse, apoi iarăș el.

Popa eră ca și un străin pentru ei acum. Ei argumentau tot cu mai multă putere colțului de masă că trebură să se despartă. Popa îi privi un restimp cu milă, apoi văzînd furia lor ce crește în continuu, se mînie și el.

„Bine, o să vă despărțim, zise el. Voi și așa n-ar fi trebuit să vă căsătoriți niciodată. Orb a fost popa care v-a pus cununa!“

El luă o coală albă de hîrtie să iee la protocol declarațiile lor.

„O să vă întreb acum, dar să băgați bine de seamă: veți jură pe ce veți spune. Despărțania va merge ușor, căci nu sunteți voi oameni cari să țineți o casă“. Așternî câteva rînduri negre pe hîrtie, apoi se întoarse spre cei doi.

Bărbatul și muera amușiră deodată. Priveau în pămînt și se gîndeau par'că la ceva foarte depărtat.

„Ion Rodean declară azi la protocol că vrea despărțire de soția sa legiuită Marina Albu, din motivele următoare.“

— Nu, părinte, zise cu groază bărbatul, ca și când l-ăr așteptă ceva înspăimîntător. Eu nu dau asta la protocol. Eu vreau numai să pot trăi în pace cu ea. Nu vreau să mă despart“. Vorbi cu capul plecat. Nu privi nici la popă, nici la nevastă, nici la colțul de masă.

— Ești un slăbănog, tu, se vede. N-ai curajul să te despărțești, dupăce ai spus odată că nu mai poți trăi cu ea. Dar n-are a face. E destul învoirea ei“.

Preotul: Te bate?

Femeea: Mă bate de mă uscă!

Preotul: Îți încuie tot și-ți dă ca la o slujnică?

Femeea: Așa, părinte.

Preotul: Nu te suferă să ajuți pe mamă-ta?

Femeea: Nici nu cât e negru sub unghie.

Preotul: Nu-l mai poți suferi?

Femeea: Nu-l mai pot.

Preotul: Așadar punem la protocol toate astea, și că vrei despărțenie.

Femeea înghiți în sec de câteva ori, apoi zise pe un glas foarte ascuțit.

„Nu. Asta n-o vreau părinte. Asta n-o pune la protocol“. Ea privi cu aceeaș groază ca și bărbatul ca și când ar amenința-o o mare primejdie.

— Sunteți nebuni voi? Nu-mi tocați de-un ceas că vreți să vă despărțiți?“

Ei privesc amândoi în pămînt și încep să se retragă încet spre ușe. Amândoi sunt înfricoșați de gîndul c-ar putea să rămîna fiecare de capul său în viață.

„Vreți să trăiți tot în iadul de pîn' acum?”

— Vom trăi, părinte, cum va da Cel de sus“, zise în silă femeea, deschizînd ușa. Eșiră amândoi tăcuți, și tot drumul pînă acasă nu le mai veni gust de ceartă. Viitorul îi amenința cu enorma lui povară nevăzută.

Belgradul, capitala Sârbiei.

Cântece

I.

*Azi am fost mâhnit de moarte
Prea frumoasa mea bălae;
M'am trezit în zori de ziua,
Soarele batea 'n odaie.*

*Și pe patul tău ca spuma
Albă se jucă o rază...
Am văzu' o cum pe frunte
Și pe gură-ți se așează.*

*M'am sculat cu ochii 'n lacrimi
Și-am închis găbit fereastra...
— Rază albă, rază albă,
Să-mi faci tu una ca asta!*

II.

*Înpletesc la stihuri albe
În tăcerea nopții sfântă...
Greerul îmi ține hangul
De sub prag și cântă... cântă...*

*Știm, o, știm... cântarea noastră
E pustie și deșartă...
Știm de mult... dar ce-are-a face
Facem artă pentru artă!!*

ZAHARIE BÂRSAN

SIHASTRUÎ

AMINTIRI DIN COPILĂRIE —

Încă nici silabiză nu știam, umblam încă în pantalonăși crepați și plângeam încă dacă doica îmi ștergea nasul, dar eram dornic de glorie. E sfânt și adevărat, că eram încă în copilăria cea mai plăpândă, când se ivise în mine dorul acesta, ca să fac ceva, un lucru mareț, pentru care omenimea să mă ție pururea în minte. De câte ori mă jucam cu soldații mei de plumb pe masă, îmi tot băteam eu capul, cum să săvârșesc lucrul acesta mareț. Dacă mi-ar fi dat mâna, plecam desigur pe câmpul de luptă să-mi câștig prin vitejie nemurirea, și ca să fiu asemenea comandanților, cărora eu pe o pânză cerată le împărțiam după bunul meu plac norocul războaielor.

Nu aveam însă nici cal, nici uniformă, nici soldați, nici dușmani, nu aveam nimic din ceea ce se cere la un războiu. Pentru asta apoi m-am decis să mă fac sfânt. La sfințenie nu se recer atâtea lucruri, ca la războiu și cu toate acestea gloria unui sfânt nici pe departe nu se poate compara cu aceea a unui comandant de armată. Mama era foarte religioasă. Pietatea ei — care, ca ea însăși, era simpatică și serioasă — mă influențase foarte mult. Îmi cetise de multe ori „Vieța Sfinților“ și o ascultam cu plăcere și cu dragoste. Știam din cetirile acestea bine, cum au purces aleșii Domnului, ca să-și trăiască vieța vrednic și după merit. Știam ce parfum răspândesc trandafirii martirajului. Martirajul însă e extremitate și eu nu simțiam în sufletul meu aplicare să mă duc până la extremități. Nu aveam nici chemare apostolică și nu eram în stare să țin vorbiri religioase. Din pricina aceasta mă hotărâsem să mă dedic cu trup cu suflet abnegațiunei, o virtute care mi se părea mai ușoară și în privința scopului meu, de mare efect.

Ca să mă pun îndată pe lucru, am refuzat să iau masa. Mama, care de loc nu pricepea noua mea chemare, a crezut, că-s bolnav și a început să mă privească cu neliniște. Asta m-a întristat puțin. Aducându-mi apoi aminte de sfântul Simion, care trăise pe o

columnă, m-am dus îndată în bucătărie și m-am cui-bărit pe vârful rezervoarului de apă. Mult n-am putut trăi însă acolo, deoarece doica mea, Iulia, iute și degrabă m-a făcut să mă cobor, dupăcum mă suisem. Cu toate acestea, eu mergeam mai departe pe calea perfecțiunii și mă hotărisem să urmez pe sfântul Nicolae din Partal, care-și împărțise averea săracilor. Fereastra dela odaia de lucru a tatălui meu răspundeă la stradă. Pe fereastra asta am început să arunc vreo zece-doi sprezece crețari — la averea asta ajunsesem așa, că bănuții noi întotdeauna mi-i dădeau mie — apoi am început s-arunc globurile mele de marmoră cu cari mă jucam, pintenii cei noi, biciul și o mulțime de jucării.

— Băiatul ăsta e stupid — a zis tata, și a închis apoi geamul.

M'a cuprins mânia și rușinea, auzind cum mă judecă. M'am resgândit însă și mi-am adus aminte, că tata nefiind sfânt, ca mine, nu se va bucura de gloria celor aleși cu mine laolaltă. Gândul acesta m'a mângâiat foarte mult.

Când eră vremea să eșim la plimbare și mi-aur pus pe cap pălăria împodobită, am luat-o îndată din cap și-am rupt penele frumoase, după pilda fericitului Labrus, care căpătând de undeva o pălărie veche, zdrențuită, înainte a tăvălit-o prin tină și numai după asta și-a așezat-o pe cap. Mama aflând de împărțirea averii și de sfășierea penelor a ridicat din umeri și a oftat. Hotărât, o supărasem, sărmana.

La plimbare umblam cu ochii plecați, ca să nu mă perd privind lucrurile din cale și ținându-mă astfel strict de porunca aceea, pe care o auzisem mai adesea în „Viața Sfinților“. Ca modul meu de viață să-l fac tot mai sfânt, îndată ce m-am întors dela plimbare, mi-am pregătit un brâu de păr, în chipul acela, că am tras părul dintr'un scaun vechiu și mi l-am băgat sub cămașă, pe la spate. Asta apoi a avut altă urmare, căci Iulia tocmai atunci m-a surprins, când eu lucram mai aprig, ca să imitez învățăturile sfântului Francisc, care se pocăia în vestiminte păroase. Iulia s-a mulțumit cu aparința numai, și văzând, că am stricat un scaun, mi-a dat câteva.

Mi-am dat apoi seama ce de experiențe triste am făcut în ziua aceasta însemnată și judecând toate a trebuit să constat, că în familie e foarte anevoios să duci viață de sfânt. Am priceput atunci, de ce sfântul Antonie și Ieronim s-au dus în pustietate, între lei și între leopardzi, și mă hotărîi să mă retrag și eu în ceva lăcaș de sihastru, încă ca mănezi. Mi-am ales de ascunziș desișurile din Jardin des Plantes. Acolo aveam de gând să trăesc, cufundat în rugăciuni și îmbrăcat cu frunze de palmieri, ca Paul Sihastru. Credeem, că vor fi desigur în grădina aceasta niscai rădăcini din cari să mă pot nutri. Poate se va găsi undeva în vârf și o boltitură de frunze de care-mi trebuia mie. Și-apoi, în locul acesta ca raiul, voiu trăi în mijlocul tuturor dobitoacelor, și leul, care sfinte Maria din Egipt îi săpase groapă cu ghiarele, desigur ve veni și la mine, când va fi lipsă ca să deă cinstea din urmă unui sihastru al împrejurimilor. Voiu vedeă, ca sfântul Antonie, omul cu picioare de țap și omul cu trup de cal. Și poate îngerii m-or duce în cer, între acorduri de cântece evlavioase și de psalmi.

Hotărârea mea nu pare așa de ciudată, dacă amintesc că Jardin des Plantes pentru mine eră de mult loc sfânt și de multe ori mi-a părut că samănă cu raiul acela pământesc, pe care-l primeam adesea în biblia mea ilustrată. Doica de multe ori mă duse în ea și întotdeauna mă cuprinsese un simțământ măgulitor și senin, de câteori am trecut prin grădina aceasta. Aici

și cerul îmi părea mai senin, mai străveziu, ca în alt loc, și în mijlocul norilor, cari se legănau deasupra coliviei de papagai, deasupra cuștei leopardzilor, deasupra peșterei urșilor și deasupra locuinței de elefanți, mi se părea adesea, așa cam nebulos, că văd pe Părintele cere-sc, cu barbă albă până 'n brâu, în haine vinete, întinzându-și brațele și binecuvântându-mă împreună cu antilopul, cu gazela, cu iepurile și cu porumbul și când mă așezam sub cedrul din Libanon, vedeam parcă cum se pogorâ pe fruntea mea, peste crestele arborilor, razele, cari izvoreau din degetele Atotputernicului. Animalele, cari rodeau din mânilor mele bucățile aduse de-acasă și mă priviau cu blândeță, îmi revoca în minte tot ce mama îmi spusese despre Adam și despre epoca de nevinovăție din raiu. Natura, care aici eră întregă înaintea mea, dupăcum fusese odată în barca patriarhului, se reoglindea parcă nespuse de fermecător în ochii mei. Nimic nu-mi strică voia, cu care mă delectam în Edenul meu. Nu mă supără, că în locurile mele dragi găesc și servitoare și soldați și vânzători de cocus. Din potrivă, mă simțiam fericit între acești oameni săraci, fără ranguri, mici, mă simțiam fericit între ei, unul mai mic decât toți. Toate celea îmi păreau curate, sfinte, bune, căci toate le vedeam prin prizma vrăjită a idealului meu copilăresc.

Pe când somnul mă apăsă greu, hotărârea aceasta se formese nestrămutată în mine.

— Da, în grădina aceasta voiu ședeă, ca să câștig merite, și ca să fiu asemenea acelor sfinți, a căror viață mă-o citise mama.

Hotărârea mea în cealaltă dimineață eră încă tot nestrămutată. I-am comunicat-o și mamei. A răs.

— Spune, cine ți-a băgat în cap gândul acesta, ca să te faci sihastru în ascunzișurile din Jardin des Plantes?, m'a întrebat ea tot răsând și netezându-mi părul.

— Vreau să fiu renumit, i-am răspuns. Vreau să scriu pe biletele de vizită sub nume: *sihastru și sfânt din calendar*, după cum tata scrie: secretarul societății antropologice și autorul operelor premiate de academie.

Mama a scăpat peapântul din mână, cu care 'mi neteza părul:

— Petre — strigă ea — Petre! Ascultă numai. Oh, Dumnezeuule, ce nebulie, ce pornire păcătoasă a cuprins pe sărmanul nostru băiat. Vai, cât de nenorocită sânt. Băiatul meu și-a pierdut mintea încă înainte de a o aveă“.

Întorcându-se apoi spre tata, zise:

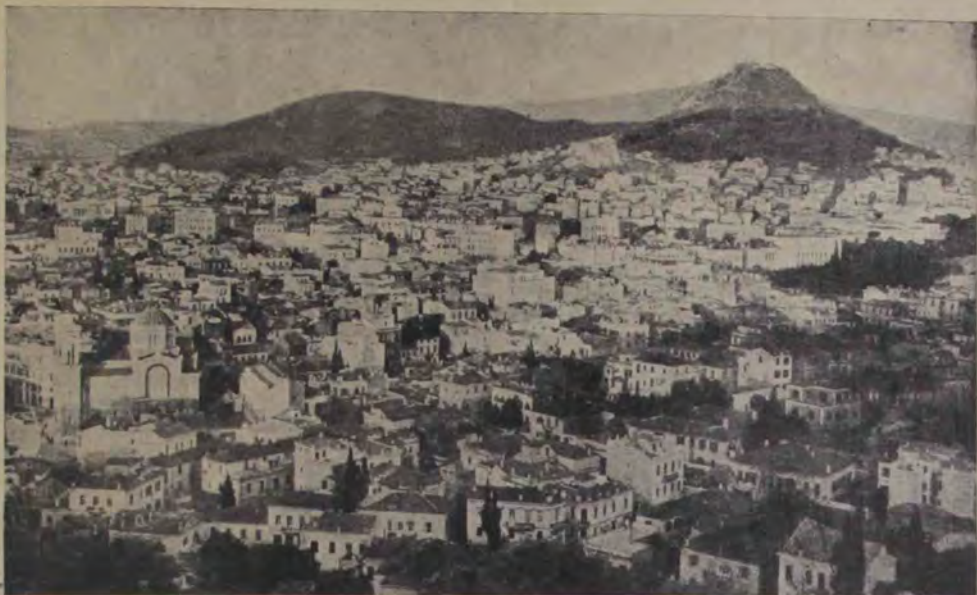
— Auzi, frate, în vârsta de șapte ani vreă să fie renumit!

— Nu te neliști, dragă, răspuse tata. O să vezi, că la vârsta de douăzeci de ani i-a trece și lui pofta de glorie.

— Să dea Dumnezeu, sfârși mama. Nu 'mi plac oamenii vanitoși“.

Dumnezeu într'adevăr a orânduit așa și tata nu s'a înșelat. Ca regele yvetot, mă simțesc foarte bine și fără glorie și nu mă mai zdrobesc de loc, ca numele de Petru Nozière să-l gravez în amintirea lumei.

Totuș, de câte ori pe vremea asta mă preambul prin părăsită și pustia aceasta de Jardin des Plantes, învremece amintirile vechi mi se trezesc, întotdeauna mi se naște un dor nepriceput, să povestesc prietinelor mei necunoscuți, că odată aveam dorința să trăiesc în grădina aceasta pustie, — ca și când visul acesta copilăresc, însoțit cu gândul unui alt om, i-ar putea procura acestuia sentimentul unui zimbet dulce.

Atena, capitala Greciei. Vedere generală luată de pe Arcopolis.

Și nici azi nu știu, dacă cuminte am făcut, că în vârsta de șase ani am abzis deja de gândul de-a fi soldat, căci de-atunci încă niciodată nu mi-a mai trecut prin cap, să mă fac cătană. Regret par'că puțin. Purtatul armelor e o ocupație foarte nobilă. Datorința soldatului e clară și cu atât mai hotărâtă, că nu judecata o hotărăște. Omul acela, care ar judecă, că a făcut bine, ori nu, repede află, că între faptele sale numai foarte puține sunt nevinovate. Preot sau soldat trebuie să fii, ca să poți rămâne liber de grijele îndoielilor.

Cât privește visurile sihăstriei, le-am făurit încă și mai târziu, de-atâteaori, de câteori am simțit, că vieța e rea: le-am făurit adecă în fiecare zi. Natura însă întotdeauna m-a prins de ureche și m-a readus la distracțiile acelea, între cari se scurge vieța oamenilor săraci.

Anatole France.

○ ○ ○ *

Din stele

*O stea micuță de argint
În funduri stând de pază
Și-a strecurat încetinel
În ochiul tău o rază.*

*Tu tot privindu-mă ades
Mi-ai furișat-o 'n gânduri
Și gândul meu însuflețit
A intrupat-o 'n rândui...*

*Vezi, cântecele doar ne vin
Din stele, dela soare,
Pe raze albe străbătând
O lungă depărtare.*

C. COSMIN

○ ○ ○

CRONICĂ DOCUMENTARĂ

MĂRTURII DIN TRECUT

Correspondentul din Constantinopol al ziarului „Le Temps” a cules din gura unui ofițer turc următoarele declarațiuni: „Răsboiul dintre noi și Bulgari va fi fără de cruțare. Nici nu vă puteți închipui dvoastră, cei din Apus, de ce ură grozavă ne clocotește sângele în vine la acest gând. Eu unul îți spun de pe acum: voi fi fără milă față de Bulgarii pe cari îi voi întâlni în calea mea. Dacă voi putea, voi aprinde satele, voi înjunghia cu sânge rece femei și copii. Răsboiul ce va să vină va fi un război de ecsterminare cumplită!...”

Și din partea Turcilor nici nu ne-am putea aștepta la alte sentimente față de creștini. Să nu uităm că ferocia ură cu care a vorbit ofițerul turc despre Bulgari, neamul lui o poartă tuturor creștinilor, fără deosebire de rasă și de neam. Și dacă mohamedanii nu-și arată pe față ura lor, este fiindcă nu le dă mâna. Să ne închipuim însă că ei ar fi tot așa de tari, cum erau pe vremea lui Soliman Magnificul: ar fi vai de crucea și de civilizația creștinească!

Și acum să facem o clipă abstracție de interesele politice și de părerile oficiale, pentru a privi războiul din Balcani din punctul de vedere pur sentimental, cea ce este, la dreptul vorbind, cel mai bun mijloc de a-l judecă cu justeță dacă nu cu imparțialitate. Imparțiali nu putem fi, fiindcă suntem creștini și fiindcă timp de veacuri întregi legea și bisericile noastre au fost pângărite, satele strămoșilor nostri arse, bunicele noastre călcate sub copitele cailor turcești — lucru care s-a mai spus de altfel în revista noastră.

Să neglijăm dar pentru un moment purtarea pe

Țărani creștini uciși de Turci în Macedonia.

care ni-ar impune-o necesitățile politice și să ne aducem aminte — dacă am putut uita vreodată — cine suntem și cine sunt adversarii armatelor creștine din Balcani. Sau mai bine zis, să-i lăsăm pe streini să ne amintească acest lucru, cu o imparțialitate de care nimeni nu s-ar putea îndoi. Acesta este chiar scopul articolului de față.

Să răsfoim un moment colecțiile ziarelor din Apus și să ecstragem scurtele dări de seamă, documente și fotografii luate de corespondenții ziarelor franceze, germane, engleze, etc. în provincia nenorocită și asuprită a Macedoniei, acolo unde frații noștri n-au încetat un singur moment de a fi fără de milă asasinați de iata-ganele turcești și albaneze, împreună cu ceilalți creștini.

Așa bunăoară, iată ce scrie corespondentul unei mari reviste franceze, care a vizitat Macedonia, prin anul 1904 :

„Dintre toate rasele din Macedonia, cea mai teribilă, cea mai nedreaptă și cea mai crudă este rasa albaneză.

Sârbii, Bulgarii, Românii, Grecii sunt victimele gloanțelor și cuțitelor lor. Albanezii sunt tot pe atât de cruzi cât sunt de șireți. Ei au primit religia musulmană, mai ales pentru a putea asasină, incendia și jăfui după placul lor. Ei asupresc pe nefericii țărani creștini cu o sălbătăcie rară. Trebuie se adaugă că ei împlinesc de cele mai multeori îndemnurile primite dela Turci, îndemnuri cari se potrivesc minunat de bine cu firea lor sanevinară.

„In vilaetele bulgărești, sârbești și românești situația e înspăimântătoare: striviți de impozite, asasinați și chinuiți, țărani creștini sunt reduși la cea mai oribilă mizerie. Ei nu au alte legi afară de tirănia turcească și de atrocitățile albaneze, cărora tribunalele le dau totdeauna dreptate. Nu odată am văzut un musulman, recrutând doi-trei spadasi albanezi și instalându-se într'un sat, unde, cu ajutorul unor acte false pune stăpânire pe pământul creștinilor, ceea ce justiția turcească se grăbește să confirme.“

Iată acum ce a scris odinioară un ziarist danez :

„Cum am intrat în satul macedonean Moghila, o

mulțime de ființe searbade, zdrențuroase, lugubre, de femei plângânde, de copii slabi ca niște fantome, mă înconjură ca o legiune de spectri. În ochii lor citeam ororile pe cari le îndudurau. Erau creștinii din Macedonia.

„Pe locul unde mă aflam eu avusesse loc, cu două zile mai înainte, o luptă furioasă între o ceată de douăzeci de creștini și treisute de soldați turci. Am sărit peste un zid din dosul căruia Turcii își sloboziseră armele și am intrat într'un loc viran. Bălți roșii de sânge închegat se amestecau cu un nămol negru și puturos. Zeci de cartușe descărcate umpleau cuprinsul. Creștinii se luptaseră cu înverșunare și turcii cu o cruzime atroce: toți adversarii lor sârbi și bulgari zăceau morți la pământ — și nu departe de ei, alte cadavre de moșnegi, de femei și de copii. Nu pot uita viziunea unei femei tinere, întinsă moartă pe iarbă: o bucată enormă de sânge închegat îi acoperă nările și buzele făcând un contrast grozav cu fața ei galbenă ca ceara.

„Un car tras de doi bivoli poposea nu departe de acel loc. Mă apropiam de el; dar deodată o sudoare înghețată mi se așternu pe frunte: în car erau întinse alte zece cadavre cu capul într'o parte, cu picioarele într'altă parte, puși de-a curmezișul. Cadavre? Nu; ci mai de grabă resturi sfâșiate de cadavre, ceea ce mi-a dat o măsură ecsactă a ferocităților turcești!“

Cețiți ce a mai scris ziaristul parizian Albert Malet, în celebra revistă „L'illustration“, prin iarna anului 1903 :

„Cu zece zile după sosirea mea, nu departe de Ūsküb, în satul Brega, au fost găsiți în pădure patru țărani sârbi cu capul tăiat și cu plămâni scoși din pieptul lor spintecat. Asasinii erau Albanezi. În acelaș sat zăcea la spital un copil de creștin de doisprezece ani, căruia un Turc îi găurise umărul cu două gloanțe și îi spintecase genunchiul cu o lovitură de cuțit, din pur capriciu. Consulul unei mari puteri mi-a dovedit cu documente și fotografii luate la fața locului că numai

Monitor austro-ungar, care circulă pe Dunăre. Sunt un fel de vapoare de războiu mici, pe cari în vremuri critice, cum au fost acele, când eră să izbucnească războiul cu Sărbia, monarhia noastră le trimite spre hotarele țării, să apere granița și să demonstreze împotriva dușmanului. În timpul de față ele încă fac servicii bune și circulă mai ales în apropierea Belgradului.

Țărani creștini rămași pe drumuri pe o iarnă cumplită, după ce Turcii le-au pustiit și ars satul.

în regiunea Üsküb au fost comise, în cele dintâi șase luni ale anului 1902, nu mai puțin de 200 de asasinatے cunoscute, ceea ce de fapt putea fi a cincea parte a asasinatelor reale cari au avut loc acolo.“

Am crezut interesant să culegem pentru cetitorii revistei noastre aceste mărturii vechi dar așa de elocvente, pe cari le-am găsit răsfoind gazetele și revistele streine, de acum zece ani. Însoțim articolul acesta și cu mai multe fotografii luate la fața locului în decursul acelor ani. Faptele se vorbească. Și acela, căruia ele îi vor readuce în memorie toate cruzimile, toate fărădelegile, toate mizeriile îndurate de creștini din partea Turcilor, din partea acelorasi Turci, cari astăzi caută prin ipocrita lor purtare să convingă Europa că sunt nedreptățit — acel cetitor, spunem, va găsi firească înverșunarea războinică a creștinilor din Balcani. Politica își are interesele și credințele ei oportune, e foarte adevărat: dar sufletul unui popor știe întotdeauna să deosebească practicele de realul, și simpatia sa e întotdeauna pentru asupritul revoltat, iar nici decum pentru fățarnicul asupritor.

D. M.

○ ○ ○

Fata Mângiului

Luminiță din fereastră
Stângeți licărul de-acum,
Vine ziua la fereastră,
Viorie și albastră,
Și nici pasăre măiastră
Nu-i în liniștea din drum.

Vei veghea din nou deseară,
Luminiță licăr drag,
Vei veghea seară de seară,
Să te vezi lucind de-afară,
Pentru cine-o veni iară
Să ne bată noaptea 'n prag.

Vin drumeți de toată mâna,
Hanu-i slobod ori-și-cui,
Și în toată săptămâna
Vine cel de-mi strânge mâna
Și mă 'mbată cu păgâna
Sete din privirea lui.

Beau drumeții, fiecare
După pungă, după zor,
Și vorbește fiecare
De câștig, de drum, de stare,
Numa el stă mut de pare
Că altfel de griji îl dor...

Și-i ard ochii, ard întruna,
Și cu cât îi văd, mă tem,
Ochii lui mă chiamă 'ntruna,
Și-i visez și 'n somn, nebuna,
Și mă tem că nu-i d'a buna
Luminița mea, mă tem!...

ELENA FARAGO

○ ○ ○

TUTUNUL

T. L. BLAGA

Tutunul este o plantă otrăvicioasă. Deja $\frac{1}{32}$ -a parte dintr'un gram de nicotină — așa se numește otrava tutunului — e suficientă pentru a omori un om. Un fir de tutun crescut și binedesvoltat cântărește atunci în stare proaspătă cel puțin două chilograme, dintre cari cam 5% sunt nicotină curată, conține prin urmare cam 100 g. de otravă, în baza căreia ar fi în stare să omoare 2500 de persoane.

Fie în baza ecșperienței, fie în baza instinctului, nu se știe, destul că nici o vită ieșită la pășune nu cutează a se atinge de buruiana aceasta blestămată. Oamenii, cari cultivă tutun, de obicei nici nu îngrădesc teritoriul respectiv. Pentru nimic n'ar cuteză de pildă o oaie să-și părăsească turma ce trece din întâmplare pe acolo și să ciupească vreo frunză de tutun.

Și e destul de ademenitoare planta de tutun. Nici una dintre toate buruienile cultivate nu crește și se desvoaltă atât de repede, nici una nu are frunze atât de mari, de mustoase și de culoare închisă. Atinge pe lângă aceasta înălțimea considerabilă de un metru și încă într'un timp mult mai scurt, decât toate celelalte plante. Avându-și apoi obârșia în părțile mai călduroase ale Americii nici nu poate suportă temperaturi mai scăzute. Abia primăvara târziu se seamănă semințele de tutun și-atunci când se sedesc firicelele în locul anume destinat pentru cultură e deja luna lui Iunie. Toate celelalte plante au atins deja înălțimi considerabile, în timp ce firicelele de tutun se luptă anevoios pentru ecșistență.

Abia au prins însă rădăcini și iată-le cum se înalță în toată splendoarea, ajung buruienile mai bătrâne pentru ca în câteva săptămâni să le întrecă în toate, atât în înălțimea cotorului cât și în mărimea frunzelor. Adevărat că creșterea, desvoltarea aceasta

Ingropăciunea împăratului Muciuhito, al Japoniei. Chipul nostru arată scena când coșciugul împăratului e dus la groapă în jalea întregului său popor credincios.

ecstraordinară o favorizează în mare măsură și faptul, că în toamna premergătoare se gunoiește bine terenul, iar imediat înainte de sădire se repetază îngrășarea cu gunoiu lichid, ceea ce face ca oamenii să ocolească pe depărte astfel de locuri.

Se pare însă că la tutun îi priesc tocmai gazele acestea rău mirositoare. Ceea ce miroase în astfel de locuri atât de rău, este un gaz ce se numește *amoniac de sulfur* și care conține două substanțe foarte nutritive pentru plante, *azot* și *sulfur*. Substanțele acestea nutritive se află de altcum și în pământ, acolo însă sunt legate de var, care e absolut fără miros. Ploaia disolvă varul acesta, plantele îl sug cu ajutorul rădăcinilor și în felul acesta ajung în posesia celor două elemente necesare la creștere. Acesta e modul obicinuit, în care câștigă plantele azot și sulfur. Tutunul însă e în stare a absoarbi și amoniacul de sulfur din aer, proces, la care are nevoie de perişorii, cu cari e acoperită întreaga sa suprafață. Dacă examinăm de-aproape cu ajutorul unei lupe, un astfel de păr, vedem, că la vârf e înarmat cu un năsturel ghinduros, care pare a fi aparatul specific, ce sugă din aer amoniacul de sulfur, din care apoi își câștigă tutunul prețioasele substanțe nutritive. Cu astfel de perişorii sunt înzestrate și alte plante înrudite cu tutunul, cum e de pildă măsurărița cea veninoasă și altele. Plantele acestea și preferă astfel de locuri, unde află gazul rău mirositor amintit, de pildă apropierea groapelor de gunoiu.

Cum ajunge tutunul la otrava sa? Din afară nu o ia, de preparat încă nu o prepară. Se naște în el așazicând fără voia sa. Tutunul trăiește și ca orice altă ființă viețuitoare respiră și el. Procesul de res-

pirare al omului se petrece în chipul următor. Oxigenul inspirat ajunge mai întâi în plămâni, cari sunt învălitate într'o țesătură de nenumărate arterii mici. Sângele arteriilor sugă oxigenul intrat în plămâni, aleargă prin întreg trupul și-l plasează în fiecare pârțică a acestuia, în musculatură, în piele, în creeri și altele. Ajuns aici oxigenul face ca părți mărunte din musculatură, piele, nervi etc. să ardă. Precum se întâmplă însă, că la orice ardere rămân unele resturi ce nu pot arde, cenușa, astfel și la arderea în interiorul trupului nostru. Aici restul de cenușe ce nu poate arde e o otravă și otrava aceasta trebuie îndepărtată din corp, iar îndepărtarea se întâmplă prin rărunchi și prin urină.

În felul acesta respiră oamenii și toate animalele și precum îndepărtăm noi, tot astfel îndepărtează și ele substanțe urinoase. Plantele

nu au plămâni, nici sânge, nici musculatură, nici nervi, cu toate acestea și ele respiră și-anume cu toate părțile dela suprafața lor, iar substanța mucoasă din celulele lor în fond nu e altceva, decât musculatura, pielea și nervii noștri. În substanța aceasta mucoasă din celulele plantelor se petrece arderea, după care asemenea rămân unele resturi ce nu pot arde și cari variază după felul plantelor.

La tutun un astfel de rest de cenușe e nicotina. El nu are rărunchi, cari să îndepărteze, să prepare resturile acestea de cenușe, prin urmare le aglomerează undeva, mai cu seamă în frunze. Că nicotina din frunze e un mijloc de-a speria vitele, natural că tutunului îi cade foarte bine.

De timpuriu, încă înainte de ce dă receala din nopțile de toamnă, prin Septemvrie, frunzele de tutun se rup și se uscă. Încurând își pierd culoare cea verde și devin chiar și brune, semn că s'a început deja procesul de putrefacție. Procesul acesta ar și nimici întreagă frunza, dacă activitatea bureșilor de putrefacție nu ar fi nevoită să înceteze din cauză, că frunzele sunt total uscate. Totuși au nimicit unele substanțe din frunze. E fapt cunoscut, că corpul animalic putrezește foarte repede, pe de altă parte știm deja, că substanța mucoasă din celulele plantelor se aseamănă foarte mult cu substanța, din care e alcătuit corpul animalic. În felul acesta, până ce frunzele de tutun se uscă pe deplin, și-a putrezit o bună parte și din conținutul mucos al celulelor, să-i zicem *albumină*. Tot atât de ușor putrezește și nicotina, așa încât din cele 5% dela început mai rămân abia 2%, deajuns însă și acum pentruca un chilogram de frunze să poată otrăvi 500 de persoane.

În starea aceasta însă tutunul încă nu se poate fumă. Conține încă și acuma o cantitate prea însemnată de albumină, iar albumina arsă miroasă tare urât. Știe oricine cât de greu miroasă o friptură arsă, o bucată de brânză așezată pe cuptorul fierbinte și altele la fel. Fumul de tutun e și altcum multora neplăcut, iar dacă ar mai conține și albumină sigur nu l-ar putea suferi nici fumătorii cei mai pătimași. Oare n'ar fi acesta un leac bun în contra fumatului? Da, dacă n'ar fi în interesul — înțeleg material — al statului să se fumeze cât de mult.

Înainte de folosință tutunul trebuie dat încă odată în seama unor mici bureți, veri așazicănd cu bureții de putrefacție de mai înainte și cari au proprietatea, că oxigenul necesar la respirație și-l câștigă și pe altă cale, îl estrag la caz de nevoie și din alte corpuri, nu numai din aer, cum fac bureții de putrefacție. Astfel de bureți se află pretutindeni în aer, chiar și pe foile uscate de tutun. Fabricantul de tutun umezește așadară frunzele și le așează des una peste alta, astfel, că se nasc grămezi înalte, în cari abia dacă pătrunde puțin aer. Aici bureții amintiți își încep lucrarea, din care fabricantul nu-i conturbă până atunci, până când cere lipsa. Dacă vrea să aibă tutun de fumă, aceasta o poate ajunge în timp relativ scurt, nu e nevoie să aștepte până ce bureții nimicesc toată nicotina.

Ce se întâmplă cu nicotina la fumă? Partea cea mai mare a ei arde, puțin din ea evaporează și ajunge împreună cu fumul în gură. Totodată se nasc în timpul fumatului și alte soiuri de otrăvuri, cari asemenea ajung în gură. De aici se esplică, că fumatul de tutun e primejdios.

0 0 0

— După Naturfreunde —

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

— 31 —

XXXVI.

Într'o sară, în asfințitul soarelui, stăteau amândoi sub teiul din Geisenheim, în timp ce doamna Steele făcea o vizită la vila Monrepos. Mi-aduc aminte de teiul falnic, bătrân de patru veacuri, de biserica de-alături, cu turnurile ei medievale, de vilele așezate în mijlocul florilor, de murmurul neîntrerupt al fântânilor țîșnitoare și de ciripitul paserilor, de farmecul luminii și al înserării, de un miros de glicine înflorite. Pe drum, vorbisem despre lucruri mărunte, neînsemnate. Îndată ce a plecat tovarășa noastră, Violet m-a întrebat: „mă iubesti?” I-am răspuns numai cu ochii, nu cu buzele, și tot timpul după aceea, nu ne-am mai vorbit decât prin tăcere, o tăcere plină de pasiune.

„Ce bine și ce dulce este aici!, zise ea deodată.

Vrei să rămănem aici?, — întrebai eu. — Să trăim și să murim?

O, nu!”

Cu câtă energie și cu câtă hotărâre rostise cuvintele „o, nu!” Mă uitai la ea, cuprins de uimire. Mă privi și ea, dar zimbînd. Vedeam bine, că vrea să-mi spună ceva. Șopti încet: „Unde înflorește agavul?”, și fața ei se impurpură deodată cu o roșeață ușoară. Deși vorbiam italienește, atunci însă i-am răspuns în englezește, ca și cum ar fi fost cineva care ar fi putut să ne înțeleagă:

„I kiss you“.

Tăcărăm din nou, și după un restimp, Violet mă rugă să-i spun versurile agavului:

Întă, mândră se ridică floarea agavului
Și în ceruri arde soarele meu strălucitor.

I le recitai și adăogai numni decât, că nu mai mă gândesc deloc la glorie, ci mă gândesc numai să fiu fericit cu ea, pentru ea și numai prin ea; că ar fi cu mult mai bine, dacă am putea să ne retragem într'un sat singuratic, neștiut de nimeni, cum de pildă e Geisenheim.

Violet se uită la mine cu o privire aiurită, întunecată, și făcî semn din cap, că nu. Numai într'un târziu, îmi răspunse încet: „Nu, dragul meu, nu“.

Și fiindcă eu mă uitam la ea așa fel, ca și cum aș fi așteptat să aud motivele ei, urmă mai departe să-mi spună, că ea ar avea o mulțime de lucruri să-mi

Dăm după o publicație germană harta statelor balcanice învrajbite, pentru ca cetitorii noștri să aibe înaintea ochilor câmpiile, pe cari azi bubue tunurile. Războiul balcanic în zilele din urmă ia proporții tot mai mari și toate statele își ațintesc asupra lui privirile ca spre un foc, ce poate ușor să imbrace în flăcări Europa întreagă.

destăinuiească, dar că atunci când se află cu mine nu mai e deloc în stare să și-le amintească, și nici să judece nu mai poate, și că ar voi mai bine să le scrie. Când zise așa, zimbi, și înțelesei numai decât la ce s-a gândit. Ea-mi ceti totul în față și se grăbi să-mi spună, că de astădată nu mai e vorba de niște lucruri triste ca la Belvedere, unde cea dintâi scrisoare a ei mi-o vestise cu aceleași cuvinte.

O rugai să-mi scrie cât de curând, și făgădui că are să-mi scrie chiar în sara aceea.

Mă gândii apoi la ceea ce ar putea să-mi spună în scrisoare, și cred, că fără să vreau, am luat un aer prea serios, fiindcă de rândul acesta ea-mi zise: „I kiss you“ și adăogă cu un fermecător accent de îngrijorare:

„Nu trebuie să fii așa de serios!“

Doamna Steele veniă înspre noi, și tocmai în clipa aceea trecu și o fetiță, care aducea flori. — Violet o chemă la noi, ca și cum ar fi vrut să ascundă prietenei sale turburarea noastră.

„Ce flori ai acolo?, zise ea.

— Waldmeister.

— De unde l-ai cules?

— Din Niederwald.

— Și cum te chiamă pe tine?

— Luisa.

— Oh! — eșclamarăm împreună — Luisa“.

Floarea de Waldmeister ne aduse aminte de pădurea din Eichstätt și de numele prietenei noastre, al scumpei noastre bălăioare, și ne străbătui inima cu un fior de remușcare și de tristeță, fiindcă până acum nu vorbisem despre ea, și lucrul acesta ni se părea un păcat al nostru, al amândurora. Violet își apropie această mică Luisă, și o sărută cu drag.

XXXVII.

Iată scrisoarea Violetei:

4 Iulie.

„Îndată ce-ai plecat tu, mi-am luat noapte bună dela prietiniții mei, și acum, iată-mă singură, în odaia mea. Iubesc foarte mult pe acești prietini desăvârșiți, ideali; dar vezi, când pleci tu, mi-e tare greu să stau cu alții; îmi place atunci să fiu singură, ca să te pot regăsi și să te strâng la inima mea, în cea mai adâncă taină, așa cum zice iubita noastră poezie.

„Nu-ți scriu acum, ca să-ți spun că te iubesc, deși aș putea să umplu volume întregi numai cu asta. Îți scriu, ca să-mi îndeplinesc numai decât făgăduiala din Geisenheim.

„Eu cred, dragul meu, că te-am iubit prea de curând la Belvedere; te-am iubit cu mult mai înainte, decât ai crede tu. Gândiam atunci, împotriva voinții mele, că eu aș fi fericită dacă aș putea să trăiesc alături de tine, ca cea mai umilă și mai smerită făptură a casei tale, să iau parte, neștiută de tine, la vieța ta intimă, să te aud vorbind cu alții mai vrednici decât mine și să citesc... da, visam și acest păcat!... să-ți citesc pe ascuns hârtiile tale.

„În urmă, când am aflat că mă iubești, am sim-

țit așa ca un fel de amețală, și am dorit atunci, în închipuirea mea, ca tu să scrii numai și numai pentru mine. Lucrul acesta l-am dorit, odată, și mai târziu. Călătorind cu trenul dela Firenze la Roma, am auzit vorbindu-se de tine ca scriitor idealist, într'un chip care mi-a făcut rău. Îmi veniă să plâng de mânie, și m-am gândit, că dacă tu ai fi al meu, n-ai mai scrie atunci pentru lume nici un singur vers. Acesta însă eră numai un gând al meu nevinovat, care pe vremea aceea nu putea să dăinuiească. Îți știam prea bine sufletul tău, din scrisorile ce-mi trimisesei; știam de pildă, că în ceea ce privește ideile tale, ești în stare să-ți urmezi drumul tău cu cel mai hotărât dispreț față de toate atacurile, atât care ajung, cât și cele care nu pot ajunge până la tine. Acum, eu sunt a ta, și iată ceea ce am în inima mea:

„Noi trebuie să trăim în țara ta, acolo, unde trăesc și cele mai scumpe amintiri ale tale, unde pentru întâia oară, într'o zi din copilăria ta, ai ascultat, cuprins de uimire, glasul cel tainic al lucrurilor din jurul tău, care mai târziu ți-au spus că ești poet și că trebuie să le răspunzi. Ți-aduci bine aminte, nu-i așa, că mi-ai povestit lucrul acesta? Acolo, ai cunoscut tu vieța și inimile oamenilor, pe care, parte, le-ai zugrăvit în cărțile tale, iar altă parte le păstrezi în sufletul tău; acolo, adese ori, ți-ai împletit simțirea ta cu simțirea unui întreg popor. Și trebuie să trăim acolo, nu pentruca să te bucuri de aceste farmece ale țării tale, ci pentruca să socotesc eu că ele alcătuiesc înșăși izvorul de hrănire al unui poet, și tu trebuie să fii poet până în cea mai de pe urmă clipă, cu tot sufletul tău și cu tot sufletul meu.

„Dragă, eu sunt, pe deoparte, poate prea sceptică, și pe de altă parte prea entuziastă; de asta din urmă, ești tu vinovat, fiindcă tu mi-ai redat inima mea de optsprezece ani. Eu gândesc, că tu ca poet, poți fi de folos, cu adevărat, la foarte puține suflete, și socotesc, totdeauna, că valoarea acestei restrânse binefaceri e neprețuită, și că ai fi tare vinovat, dacă n-ai căutat s-o aduci. Nu-i deajuns; eu sunt o ființă foarte neștiutoare și foarte neînsemnată, cu toate astea însă sunt foarte încrezătoare; și îndrăznesc, uite, să-ți spun, ceea ce aș vrea să faci tu, pe viitor, ca artist. Romanul pe care l-ai început îmi place mult, foarte mult, și știu cum ai să lucrezi la el, când vei fi al meu.

„Mă văd, uite, stând lângă tine, cu un lucru de mână, mult mai neînsemnat decât al tău, privindu-te și sărutându-te cu patimă, în vreme ce tu scrii, și lăsându-mi ochii în jos, când tu îi ridici pe ai tăi, ca să nu te ispitesc și să te las liniștit. Aș vrea însă, ca în viitoarele tale cărți, să nu fie vorba numai despre așa zisa *die vornehme Welt*, cum se zice aici, adecă despre o lume elegantă de domni și de doamne; și iarăș n-aș vrea să vorbești numai de țărani și de lucrători, ci aș vrea să iei oameni din toate păturile și de tot soiul, așa cum îi găsești amestecați, sau cel puțin trăind alături, în vieța reală. Și aș mai dori încă un lucru, destul de însemnat, aș dori ca tu să fi, pentru toți acești oameni, poetul adevărului și al dreptății.

„Doamne, cum îmi bate inima, când mă gândesc că ai să fi așa! Te îmbrățișez, mă lipesc de tine, în gând, te iubesc atât de mult și sunt atât de fericită, încât simt că mă doare atâta fericire“.

* * *

5 Iulie.

„S-au ivit zorile și eu scriu lângă fereastra deschisă, ca să am lumină. N-am putut să dorm, dar m-am odihnit îndeajuns și aerul curat și proaspăt mă umple de înviore și-mi pricinuește o bucurie liniștită.“

„Împrejurările vieții mele vagabonde m-au făcut să cunosc mulți oameni și multe fapte ale acestor oameni, care sunt necunoscute de câtră cea mai mare parte din lumea în mijlocul căreia trăiesc. Am auzit lumă laudându-le și defăimându-le în chip cu totul greșit, și mărturisesc, că puține lucruri sunt care mi-au putut pricinui o asemenea scârbă și o asemenea amărăciune. Aveam poate deabia treisprezece ani, când aceste neghioabe judecăți omenești au început să mă facă să sufăr. Adolescența mea a fost foarte ciudată și ambițioasă. La șasesprezece ani, râvniam după glorie întocmai ca un băiat, visam să pot ajunge un mare scriitor și mă îmbătă gândul să fac dreptate cu condeiul, neținând seama de nimic ce-i omenească. Poate că din pricina caracterului meu aprig și semet din vremea aceea, mă gândeam mai mult să pedepsesc pe ipocriți, decât să răsplătesc virtutea neștiută. Iluziunile mele însă și râvna mea nebună s-au prăbușit curând și din idealul de atunci n-a mai rămas în mine decât o umbră, de care nu mă pot apropia; dar m-am gândit, uite, mereu, că în loc să-ți aducă dinainte caractere care n-au fost niciodată, sau care-s făcute din bucăți, poetul ar trebui să pună în cărțile sale oameni întregi, așa cum i-a cunoscut în viața reală, înfățișându-i după adevăr și dreptate, încât să poată face din dânsii un mijloc de pedeapsă, sau de răsplată. Eu știu prea bine, că nu trebuie să ne judecăm semenii noștri și că nici știința desăvârșită, nici răsplătirea și pedeapsa vecinică a inimii omenești nu stau în puterea noastră; am însă acest simțământ puternic, că poetul e chemat să aibe pe pământ acest rost dumnezeesc, pe care să și-l îndeplinească, nu dintr'un avânt de pasiune, cum aș fi făcut eu odinioară, ci numai și numai din înțelegerea adevărată a binelui, dând pilde și învățături, și căutând mereu să aibe prevederea aceea înțeleaptă pe care o are, sau ar trebui s-o aibe, cel care rostește în biserică cuvântul lui Dumnezeu, atunci când deschide sufletele și descopere păcatul care se află într'însele.“

„Dragă, te fac să zimbești, nu-i așa? Eu cred într'adevăr că zimbești, că mă desmierzi și mă săruți, fiindcă în clipa asta eu îți par ca și o copilă. Da, da, eu vă cred în stare, sarcasticurile domn, de acest lucru monstruos: să râdeți de mine. De altfel însă, odată și odată, nu veți mai putea face acest lucru, fără să vă luați pedeapsa, fiindcă dacă acum v-am mușcat un deget, ușor, ușor, în semn de iubire, voi ști să mușc și în semn de răzbunare, și încă am să mușc rău! Dar

nu, nu sunt eu datoare să-ți spun care e viața ta; eu sunt datoare să te urmez veșnic, alături de tine, când viața e netedă, în brațele tale când e grea și spinoasă, cred că are să fie foarte spinoasă, nu-i așa?“

„Iată că ți-am scris o scrisoare lungă, și cu toate astea încă nu ți-am spus ceea ce aveam de spus. E ceva care-i împotriva inimii mele, dar care e potrivit cu mintea și cu conștiința mea. N-am luat deloc în serios propunerea ta dela Geisenheim și nici într'un alt loc singuratic, ori care ar fi el? Pentrucă aș pune prea multă stăpânire pe viața ta! Pentru mine, asta ar fi un adevărat rai, dar nu trebuie, nu vreau să fie așa.“

„Eu vreau să fiu în tine o flacără nouă pentru faptele tale și pentru arta ta, și mă voi regăsi pe mine în tot ceea ce vei gândi și în tot ceea ce vei face tu. Și mai vreau iarăși să fiu mândria ta; singură eu, care sunt o părticică din tine, o părticică umilă, singură eu vreau să fiu toată mândria ta. Dacă tu cauți să nu te mai sinchisești de laudele ziarelor și de proslăvirea mulțimii, și dimpotrivă, vei căuta – vezi cât sunt de orgolioasă! – vei căuta să guști numai din fericirea de-a fi laudat numai de mine, care nu știu să laud și care, din pricina asta, invidiez femeile italiene, dar care voi căuta să învăț, și, dacă nu voi putea să te laud prin cuvinte, te voi lauda prin desmierdările mele!“

„Un lucru numai: dacă în scrierile tale vor fi numai elegante clasice și frumuseți curate italiene, mă tem atunci că nu voi putea să le înțeleg. Nu-i așa, dragă, că ai să mă înveți tu? O, câte lucruri trebuie să mă înveți! Când mă gândesc că sunt atâtea și atâtea lucruri pe care nu le știu, îmi vine să-mi acopăr fața de rușine. Îți place ție, când mi-acopăr fața?“

— urmează —

O O O

Cântec

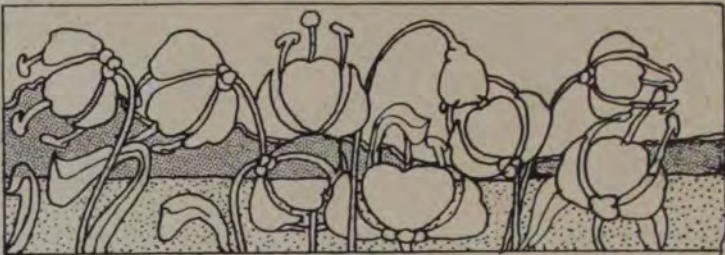
*Dragi mi-s Doamne mările,
Dragi mi-s depărtările
Și trenurile ce-aleargă
De mă duc în lumea largă.*

*Drag mi-e drumul norilor
Și viața cocorilor,
Frunzele ce cad pe vale
Și cântările de jale.*

NORA

Flori de-o zi

DUMA

Un adevărat erou.

Barbara sinucidere a generalului Noghi este încă în mintea tuturor, și desigur că foarte mulți sunt azi sub impresia polemicelor și comentariilor la cari a dat ea naștere în presa europeană. Cos în zeana și-a spus și ea cuvântul în această chestiune prin peana unuia din colaboratorii ei. Aflăm acum că o ecsaltare nemărginită i-a cuprins pe Japonezi în urma atrocității act al ilustrului lor reprezentant. Sufletul fanatic al acestui popor a eșit viguros la suprafață, dovadă Europeanilor și Americanilor, că așa zisa lui civilizație a fost o simplă spoială, suptire și fragilă. A fost îndeajuns o ocaziune prielnică, pentru ca ea să cadă, lăsându-ne să vedem mentalitatea japoneză în toată puritatea ei. Și astăzi, cetim prin ziare că supușii lui Micado acoperă cu sute de mii de semnături o petițiune prin care cer ca medicul defunctului împărat să se sacrifice și el, întocmai ca generalul Noghi, întru mântuirea sufletescă a fostului său pacient. Savantul japonez însă refuză cu multă hotărâre această cinste bizară, preteștând că el nu este câtuș de puțin vinovat de moartea lui Micado, ba chiar a fost stingherit de a-l îngriji cum trebuie din pricina unor anumite rituri naționale, absolut incompatibile cu știința și civilizațiunea adevărată.

Hara-kiri-ul japonez a fost și este așa dar definit de barbar și feroce nu numai de către civilizații albi, dar și de unii Japonezi cu adevărat civilizați. Spiritele echilibrate sunt prin urmare departe a vedea un act de eroism în sălbatecul auto-sacrificiu al învingătorului dela Port-Arthur. Nu este așa că ați fi foarte doritori acum de a cunoaște, întru stabilirea unei analogii mai concrete, un caz recent de eroism civilizat, de eroism real, așa cum trebuie să fie și cum îl înțelegem noi, Europeanii? Suntem

în măsură să vă vorbim de un astfel de eșemplu, de o victimă și de un erou al științei, de un alb, de un latin, de un francez...

El se numește Infroit, este doctor în medicină și director al laboratorului de radiografie din Paris. De paisprezece ani, doctorul Infroit își îndreptează fără încetare razele X asupra pacienților cari vin să-l viziteze, să-i ceară vindecarea lor. La început, când a debutat în radiografie, savantul francez s-a servit de misterioasele raze fără nici o teamă. Tubul lui Crookes aducea științei o puternică contribuțiune. Mii de bolnavi se supuneau pătrunderii razelor Roentgen, și în laboratorul său dela Salpêtrière, Infroit împărțea fără răgaz binefacerile luminei miraculoase.

Timpul trecea și se părea că radiografia eră inofensivă acelor cari o mânuiau. Când, deodată, un fel de rană purulentă se ivi pe vârful degetelor doctorului Infroit. Unghiile i se învinețiră și căzură; niște umflături egzemoase și sângerânde îi acoperiră falangele degetelor. Victimele acestui rău misterios — medicii din Nancy, Paris și Germania — își deteră încurând seama că mâna,

și apoi brațul aveau nevoie să fie amputate din cauza teribilului cancer care le rodea.

— Doctorul Infroit își perdă astfel mai multe degete, dar cancerul lui se lărgea, se întindea din zi în zi mai mult, îi amenință brațul până la umeri. Și după fiecare operațiune care i se făcea, savantul revenea cu placiditate la tuburile sale. El urmă să îndrepte fătarnicele raze asupra clienților cari vineau să-l vadă. În jurul lui, în laborator, sunt clasate și catalogate mii de obiecte disparente pe cari razele X i-au permis să le descopere și să le estragă din organismele bolnavilor: gloanțe de revolver, ace de păr, o țevă de pipă, jucării înghițite de copii, două piese de cinci franci absorbite de niște nebune, bucăți de sticle, etc. Bolnavi cari urlau de durere au fost ușurați de răul lor în câteva clipe, grație binefăcătoarelor raze. Binefăcătoare pentru ei, dar îngrozitor de primejdioase pentru acela care le mănuește, pentru eroicul doctor Infroit. Tămăduirea lor îl costă pe el suferință atroce, cancerul îi roade brațul, care încurând va fi, zice-se, amputat. Dar doctorul Infroit nu se gândește încă să-și părăsească postul de onoare, cu tot martiriul, care se va sfârși cu o moarte pozitivă, de care este amenințat.

V-am făgăduit să vă vorbesc de un erou: nu este așa că m-am ținut de vorbă? Doctorul Infroit este astăzi un om tânăr încă, un om de patruzeci de ani. Dar părul său e alb, trăsăturile îi sunt răvășite, sub ochiul lui stâng s-a ivit o pată neliniștitoare. Un zimbet resemnat joacă în jurul buzelor lui palide, dar în privirea-i se poate ceti hotărârea nestrămutată de a statornici până la sfârșit!

Și cu toate astea știe că sfârșitul său e apropiat și crud. Acum câteva zile, el a condus-o până la groapă pe una din infirmierele sale,

Maria Weidemann, o franceză din Alsacia, care a murit în chinurile cele mai grele, roasă, devorată, acoperită de ulcere de misterioasă rază ultra-violetă. Încă o eroină, al cărei rău a început întocmai ca acela de care suferă azi stoicul ei șef. Doctorul Infroit a văzut așa dar în soarta nefericitei lui subalterne oglinda propriului său destin, și cu toate acestea el nu vrea să-și părăsească postul, ci urmează să vindece bolnavii, cu prețul unui dureros martiriu și al unei agonii îngrozitoare!

Comparați acum și judecați: inutila și teribila, sinucidere a generalului Noghi, poate ea fi comparată cu lentul și generosul martiriu al medicului alb? Și dacă actul supusului lui Micado este calificat de eroic — cum ar trebui definită sublima purtare a savantului francez?

F. N.

Aeroplanelor și războiul.

Din clipa, în care omul a născut mașina de zburat, ridicându-se la mii de metri deasupra pământului, războiului i-a fost hărăzită o nouă soartă. Mulți dintre cei chemați au simțit-o aceasta și s-au cutremurat în sufletul lor de ceace are să se întâmple în viitor. Unii și-au dat expresie acestui gând tainic, care li-a înfiorat sufletul, în articoli scriși cu multă chibzuială, iar alții — pictorii — în scene, cari reprezentau un astfel de războiu, la care se luă în combinație mașina de zburat. Am văzut o astfel de schiță și m-am îngrozit. În văzduh, printre nori, se legănau aeroplanelor din cari zburau spre pământ șrapnele, iar jos, pe rotogol, isbeau în mijlocul trupelor bombe și culcau plutoane întregi în țărână schingiind și omorând soldații cu duimul. Înfațșarea întregului plan aveă mai incurând un aspect de măcel îngrozitor, decât de-o luptă cunoscută până acum și te înfioră cruzimea, ce o lăsa pictorul să ți se desfășure înaintea ochilor. Și realitatea începe să se apropie cu pași uriași de acest tablou zugrăvit de fantazie, pe zi ce merge. Dacă deocamdată de pe aeroplanelor și nu se aruncă bombe, ele fac totuși armatelor un serviciu de neprețuit: șpionajul. Fără multă greutate și cu puțin rizic azi cu ajutorul mașinei de zburat te avâți în văzduh și faci în pripă toată harta strategică a armatelor, așa că lupta are să fie cât mai crâncenă, având tabloul unde ai să izbești cu mai multă putere....

Dar nu numai în luptele de pe uscat face serviciile acestea admirabile aeroplanul, ci cu aceeaș ușurință

le face și în luptele maritime. În Franța pilotul *Aubrun* a dat deunăzi niște dovezi de șpionaj foarte multumitoare, cari lasă să întrevezi de pe acum ceace are să se întâmple și în războaiele maritime în viitor. În fața trimișilor guvernului și a unui public imens, pilotul *Aubrun* a rezolvat următoarele două probleme:

Întâi, a avut să șpioneze și se afle locul unui vas de războiu submarin într'un loc dat; a doua-oară, să caute în loc neprecizat vasul submarin. S'a urcat în aer și dela distanță de 400 metri înălțime, a început se caute în locul hotărât vaporul ce se ascundeă sub apă și l-a aflat cu ușurință, urmărindu-l apoi mereu și neperzându-l de loc din vedere. Problema a doua, deși mai grea, a rezolvat-o cu aceeaș ușurință. Din înălțime de 1000 de metri a început să planeze asupra mării cercetând vasul submarin, pe care nul vedeă de loc. După o șpionare de câteva minute, i-a reușit să observe vaporul și atunci asemenea unui uliu, s-a lăsat țintă la suprafața mării unde credea că se găsește vaporul. Și într'adevăr, eră acolo, unde se coborise el, la o adâncime de câțiva metri sub apă. Presa franceză a sârbătorit cu mult alaiu aceste experimente ale pilotului *Aubrun*, care într'adevăr a dovedit, că presupunerile de până acum, că războaiele au să fie hotărâtor schimbate de aeroplanelor, sunt foarte realizabile. Știința merge înainte cu pași gigantici și aeroplanul — acest cel mai nou produs al științei tehnice — va rezolvă poate și problema războiului. Căci atunci, când fiecare din cei încăierăți la luptă e convins, că din senin, pe neașteptate, poate fi cu desăvârșire măcelărit, nu se vor mai găsi mulți oameni cari să creadă că anumite interese se pot valoriză numai cu arma.

R. M.

Treisute de inele.

Treisute de inele, că tocmai treisute de inele de logodnă sunt amanetate în Oradea-Mare, cetesc între știrile zilei ale unei gazete. Le văd par'că pe toate, zăcând unul lângă altul în rând, pline de praf și triste, că au ajuns în locul acesta, unde nu așezi, decât lucruri la care nu ții de loc, sau foarte puțin. Sărmanele inele, fiecare din ele e o poveste tristă, mută, și fiecare ți-ar putea spune câte un lung poem de jale și de durere. Treisute de inele de logodnă, treisute de iubiri nenărocite, treisute de vise spulberate, treisute de căsnicii zdrobite. Ce mărturii triste ale vieții omului și ce semne clare ale

felului de a căută să înjghebi o vatră familiară. Acei, cari au scos de pe degetele lor inelele acestea sun' tot atâtea suflete desiluzionate, dar dumirite. Fiecare s-a văzut înșelat în sufletul acela, pe care ar fi dorit să și-l aleagă de tovarăș pentru vieța întreagă și observând nepotrivirea a căutat să se deslege de el, ca să micșoreze nenărocirea. Eu nu pot compătimi aceste treisute de suflete, deși povestea lor e așa de tristă. Nu le pot compătimi, fiindcă au căutat să evite fiecare o eventuală căsnicie nenărocită, și decât să-și lege vieța pentru totdeauna de-un trai chinuit, nepotrivit, mai bine a abzis de cu bună vreme de farmecul vieții casnice. Nu, nu le pot compătimi sufletele acestea, dar mă doare, că aceste treisute de suflete au produs jalea aceasta. Văd par'că pe fiecare cum s-a aprins de repede de inima, pe care a voit s-o cucerească, de înfațșarea acestei inimi, fără să caute să pătrundă mai adânc în ea, să-i cunoască pornirile și prețul. De ce atâtea neprecăuțiune în alegerea unui soț, Doamne, la aceste treisute de suflete? De ce atâtea ușurință în problema aceasta a căsniciei, care e atât de gingașă și atât de grea? Dacă cineva vieța întreagă e ușuratic, aici n-ar trebui să fie. Căsnicia nu-i o glumă și nu trebuie să fie o glumă. „Căsnicia e o casă, pe care o cumperi și nu e o casă de închiriat, din care te poți mută când vrei“, ceteam odată undeva și e mult adevăr în asămănarea aceasta banală. Fiecare ar trebui să se gândească în felul acesta și să nu alerge după umbre, să nu se lase vrăjit de vorbe, ci să caute sufletul acela curat, care e inrudit cu al său. De acesta apoi să se lege, și dacă sufletul acesta e sărac și gol, îmbrăcat în zdrențe numai, să se lege de el, căci acesta singur îl poate face fericit. Când mulți vor înțelege adevărul acesta, când mulți vor privi căsătoria de-un lucru serios, poate singurul lucru serios în vieța, atunci nu vor mai fi amanetate în Oradea-Mare treisute de inele de logodnă: treisute de vise sfărâmate, treisute de căsnicii zdrobite încă înainte de-a se fi înjghebat.

S. B.

În urma speselor mari ce le reclamă redactarea revistei noastre, suntem nevoiți a rugă din nou pe onor. noștri abonați să-și achite fără amânare restanțele și să reînnoiască abonamentul!
